

แนวทางพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต

กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Corresponding author: kamonwan.k@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed method) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจำนวน 241 ชุด และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 22 ชุด และการสนทนากลุ่ม โดยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่ามีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร และค่าดัชนี โดยจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ไม่สามารถทำบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเอง ขาดการทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ และไม่นิยมทำบัญชี เนื่องจากรายจ่ายไม่สมดุลกับรายรับ ผลการประเมินสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ความต้องการด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยมีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.28 รองลงมาคือ ด้านความรู้ มีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.22 ส่วนค่า PNI_{Modified} ≥ 0.30 มีจำนวนทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ 1. ความน่าเชื่อถือในการจัดทำบัญชี 2. ทักษะการจัดทำบัญชีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. ทักษะการบันทึกบัญชีได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว 4. ทักษะการทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องโดยใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม และ 5. ทักษะการสรุปข้อมูลบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งสามารถนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาความรู้ระดับครัวเรือน โดยอบรมให้ความรู้เรื่องบัญชีครัวเรือน สร้างแรงจูงใจให้มีการลงมือปฏิบัติ และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการทำบัญชี ส่วนแนวทางระดับกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การให้คำปรึกษาแก่กลุ่มที่เริ่มต้นทำบัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งติดตาม ทบทวนแผนการจัดทำบัญชี และเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของกลุ่มอื่น เพื่อให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาความรู้ 2. บัญชีครัวเรือน 3. การท่องเที่ยวโดยชุมชน 4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

The development of household accounting for sufficient community based tourism: A case study of Mai Khao community, Phuket

Kamonwan Kittiudomrat

Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University,

Phuket 83000, Thailand

Corresponding author: kamowan.k@pkru.ac.th

Abstract

This research article aimed to study problems and needs in household accounting preparation and provides the guidelines of accounting knowledge development for Ban Mai Khao community, Phuket. The mixed - method is used in the research to gather the quantitative data by using 241 questionnaires, and the qualitative data is collected through 22 in-depth interviews and group communication. The quantitative data is analyzed through statistics including percentage, mu (μ), population standard deviation and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$), whereas the qualitative data is inspected with the content analysis. The findings show that people lack understanding of household accounting and this resulted in their incapability to do it. In addition, they lacked continuity in conducting household accounting, and have negative attitudes towards conducting household accounting because of the imbalance of their expenses and income. Statistically, the $PNI_{Modified}$ value of personal skills and characteristics is 0.28, followed by knowledge which is 0.22. $PNI_{Modified}$ values ≥ 0.30 consisting of the following five valuables: 1. reliability in accountancy, 2. accounting skills according to the philosophy of sufficiency economy, 3. easy and quick accounting skills, 4. precisely accounting, 5. concluding expenses skills in household accounting. The findings can be generated as guidelines to develop knowledge at the household level by providing knowledge of household accounting, motivating people to do the accountancy and changing personal attitude towards bookkeeping. The guidelines for the local tourism are establishing a mentoring system to help and support the beginners, following up and reviewing accounting plans, and providing opportunities to learn from other groups' best practices. All of these are to stimulate the community to continually and sustainably prepare household accounts for tourism.

Keywords: 1. Knowledge development 2. Household accounting 3. Community based tourism
4. Sufficiency economy philosophy

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 - 11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง มีภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018: 5)

ชุมชนบ้านไม้ขาวจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีหาดไม้ขาวเป็นชายหาดที่ยาวที่สุดของเกาะภูเก็ต (Mai Khao Subdistrict Administrative Organization, 2021) และจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ที่มีจุดเด่นคือ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น หาดไม้ขาว ป่าพรุ นาผืนสุดท้าย เต่าทะเล จักจั่นทะเล และผักลิ้นห่าน อีกทั้งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ชมเครื่องบิน ปลูกข้าววันแม่ เก็บเกี่ยววันพอ ประเพณีปล่อยเต่า ทานอาหารพื้นบ้าน สปาทราย จับจักจั่นทะเล และเยี่ยมชมศูนย์อนุรักษ์ควายไทย เป็นต้น นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่มีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ที่มาจากรัสเซีย จีน รัสเซีย อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ซึ่งกลุ่มองค์กรชุมชนประกอบด้วย กลุ่มทำนาสายใยรัก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกองทุนหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมแอโรบิค กลุ่มอนุรักษ์เต่าทะเล กลุ่มอนุรักษ์จักจั่นทะเล คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มเครื่องแกงผสมผสาน บ้านไม้ขาว กลุ่มกระเป๋าสานไม้ขาว กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกองทุนแม่ของแผ่นดิน จากผลการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (จพฐ.) ปี พ.ศ. 2560 ใน 5 หมวด 31 ตัวชี้วัด ปรากฏตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุเป้าหมาย 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ สุขภาพ 2 ตัวชี้วัด สภาพแวดล้อม 2 ตัวชี้วัด และค่านิยม 3 ตัวชี้วัด จากผลการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านไม้ขาวพบว่า สภาพปัญหาของการจัดทำบัญชี

ครัวเรือนของชุมชนคือ ประชาชนบางกลุ่มอาชีพมีรายได้เท่าเดิมหรือลดลง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และขาดการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ นำมาสู่แนวทางการแก้ปัญหา ได้แก่ การวางแผนทางการเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต (Mai Khao Village Community, 2017: 4-22) เมื่อชุมชนบ้านไม้ขาวมีความรู้ด้านบัญชีครัวเรือนแล้ว ย่อมเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน ที่มีการจัดกิจกรรมหรือเกี่ยวข้องกับจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในปัจจุบัน มีการทำบัญชีในระดับครัวเรือน และมีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จัดทำบัญชี ได้แก่ กลุ่มชานา และยังไม่ได้จัดทำบัญชีในระดับชุมชน โดยสามารถนำความรู้เรื่องบัญชีครัวเรือนไปใช้ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายในระดับครัวเรือน ระดับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และระดับชุมชน นอกจากนี้คนในชุมชนสามารถทำรายการทางการเงินเบื้องต้น เพื่อนำไปวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบัญชีครัวเรือน

Wallace (2014: 9) ได้ให้ความหมายของการบัญชีครัวเรือนว่า หมายถึง สมุดบันทึกทางการเงินที่ใช้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ส่วน Phillip (2010: 11) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของรายได้และค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว โดยข้อมูลที่ได้จากการบันทึกสามารถบอกสถานะทางการเงินของครอบครัวทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ ขณะที่ Ruengsinpinya (2012: 22) กล่าวว่า การบัญชีครัวเรือนเป็นการนำการบัญชีมาประยุกต์เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย โดยอาจเป็นรายได้และรายจ่าย

ส่วนบุคคล หรือรายได้และรายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของธุรกิจขนาดย่อม เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจนั้น

โดยสรุป การบัญชีครัวเรือนเป็นการนำการบัญชีมาประยุกต์เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งใช้สำหรับบันทึกรายรับและรายจ่ายประจำวัน เพื่อให้ทราบถึงสถานะทางการเงินของครอบครัวทั้งในปัจจุบันและอนาคต และสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้เกิดการออม และการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด คุ่มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ซึ่งบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีการบันทึกรายได้และรายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจว่าในแต่ละวันมีรายได้เข้ามาแล้วใช้จ่ายไปเท่าไร และยอดเงินคงเหลือเท่าไร ซึ่งทำให้เกิดการวางแผนการใช้จ่ายต่อไปอย่างระมัดระวัง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การประชุมเอิร์ธ ซัมมิท หรือการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2535 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดกระแสสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการด้วยกัน ได้แก่

2.1 กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการอนุรักษ์ระบบนิเวศ

2.2 กระแสของตลาดการท่องเที่ยวที่มีปริมาณนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 ความสอดคล้องกันระหว่างแนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับเหมาะสม	การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ช่วยส่งเสริมให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความพอประมาณในการหารายได้และใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่บนทางสายกลาง ไม่มากและไม่น้อยเกินไป ซึ่งทำให้ทราบถึงสถานะทางการเงิน และสามารถวางแผนการรับและการจ่ายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น

แบบมีคุณภาพ

2.3 กระแสการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในความหมายของการพัฒนา แบบมีส่วนร่วมจากประชาชนระดับรากหญ้า จากกระแสสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยว โดยมีชุมชนเป็นคนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว จัดการ และตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และหมู่บ้านที่จัดการท่องเที่ยวนั้นต้องเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจอย่างแท้จริง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Sarobol, 2003: 58-60)

3. ความสอดคล้องของแนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาแนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016) ได้ดังตารางที่ 1

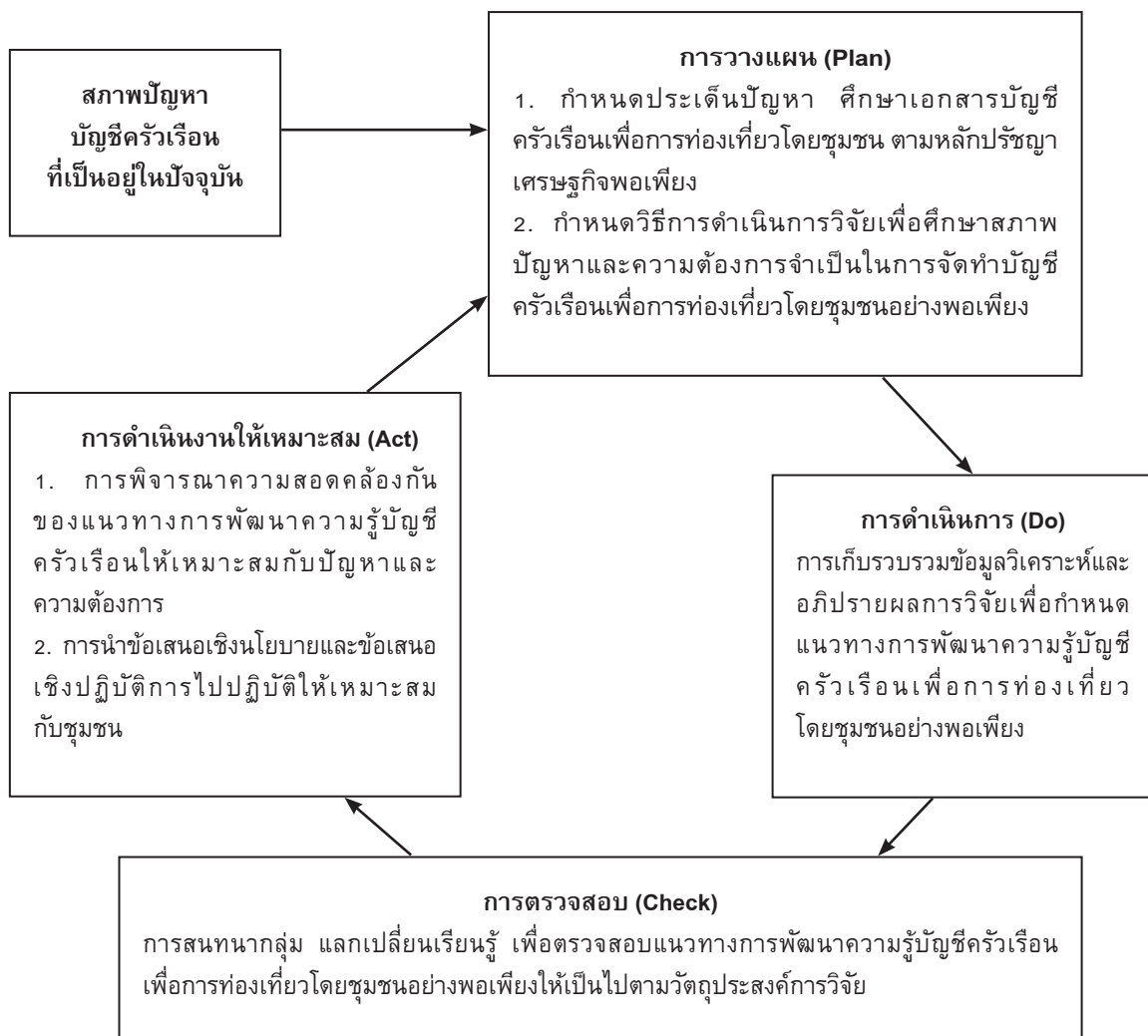
ตารางที่ 1 ความสอดคล้องกันระหว่างแนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
<p>ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ</p>	<p>การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ช่วยส่งเสริมให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คำนึงถึงความพอเพียง พิจารณาเหตุและปัจจัยในการหารายได้และการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงและรอบคอบ และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชน เช่น ความมีเหตุผลในการตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างรอบคอบ ทำให้ไม่ประมาทในการใช้จ่าย และตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากการใช้จ่ายเกินความจำเป็น เป็นต้น</p>
<p>การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งในโอกาสอันใกล้และไกล</p>	<p>การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ช่วยส่งเสริมให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และกฎหมาย ที่มีผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการวางแผนบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน การส่งเสริมการออมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งช่วยสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้เกิดขึ้นได้</p>
<p>เงื่อนไขความรู้ หมายถึง การมีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน และมีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันในการวางแผน และมีการปฏิบัติอย่างระมัดระวัง</p>	<p>การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ช่วยส่งเสริมให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งสามารถวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย และสามารถทำรายงานทางการเงินเบื้องต้นเพื่อนำไปวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง โดยเริ่มต้นจากการนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน แล้วขยายต่อเป็นการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่ม และสร้างเครือข่ายของกลุ่มการท่องเที่ยวต่าง ๆ ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม</p>

ตารางที่ 1 ความสอดคล้องกันระหว่างแนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวคิดการบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เงื่อนไขคุณธรรมที่ต้องส่งเสริมมีดังนี้ การตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต	การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ช่วยส่งเสริมให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตระหนักถึงหลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน บันทึกข้อมูลตามหลักความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ โดยปราศจากความลำเอียง มีความอดทน ความเพียรในการจดบันทึกรายได้และรายจ่าย อย่างถูกต้องและครบถ้วน และใช้สติปัญญาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อแสดงผลการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ตามกระบวนการ PDCA (Plan, Do, Check, Act)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ระเบียบวิธีวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed method)** เริ่มต้นจากการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เป็นตัวตั้งต้นในการศึกษาและค้นคว้า แล้วเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยที่ได้จากเชิงปริมาณ จากนั้นตรวจสอบและขยายความผลการวิจัยให้ชัดเจนมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาเชิงปริมาณมาเสนอต่อกลุ่มเป้าหมายเพื่อสนทนากลุ่มให้ได้แนวทางการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

2. **พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย** คือ พื้นที่ชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งถูกจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และเป็นชุมชนที่ถูกคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวโดยมีหาดไม้ขาวเป็นชายหาดที่ยาวที่สุดของเกาะภูเก็ต ซึ่งมีจุดเด่น คือ ความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลากหลาย

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 **ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ** ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ กลุ่มชาวนา จำนวน 16 คน กลุ่มสปาทราย จำนวน 10 คน กลุ่มจักจั่น จำนวน 5 คน กลุ่มจักสาน จำนวน 20 คน กลุ่มประมงพื้นบ้าน จำนวน 45 คน กลุ่มเกษตรพื้นบ้าน จำนวน 15 คน กลุ่มร้านค้า ร้านอาหาร และของที่ระลึก จำนวน 50 คน กลุ่มโฮมสเตย์ จำนวน 10 คน กลุ่มยานพาหนะรับจ้าง (สามล้อ) จำนวน 70 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 241 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับประชากรทั้งหมด

3.2 **ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ** รวมทั้งหมดจำนวน 22 คน สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

3.2.1 ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนบ้านไม้ขาว จำนวน 5 คน

3.2.2 ประชาชนในชุมชนบ้านไม้ขาวที่มีการจัดกิจกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 15 คน

3.2.3 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว จำนวน 2 คน

โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่

1) เป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนบ้านไม้ขาว

2) เป็นประชาชนในชุมชนบ้านไม้ขาวที่มีการจัดกิจกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านไม้ขาวไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) เป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4) มีความเต็มใจที่จะให้การสัมภาษณ์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 **การวิจัยเชิงปริมาณ** ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงของชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยมีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

4.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบัญชีครัวเรือน การท่องเที่ยวโดยชุมชน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.2 ร่างเครื่องมือแบบสอบถาม

4.1.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา และความชัดเจนของข้อคำถาม

ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาในการวิจัย 3 ท่าน โดยได้ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากรในชุมชนอื่นจำนวน 30 ชุด ทำการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามด้านความรู้เท่ากับ 0.87 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามด้านทักษะเท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลเท่ากับ 0.92 ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

4.2 **การวิจัยเชิงคุณภาพ** ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อจัดเก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง มีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่

5.2.1 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำนวน 241 ชุด จากประชาชนในชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

(ก)

ของชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

5.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 22 ชุด จากผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนบ้านไม้ขาว ประชาชนในชุมชนบ้านไม้ขาวที่มีการจัดกิจกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

5.2.3 การสนทนากลุ่มจากการเรียนการสอนเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการดำเนินการวิจัย มีภาพบรรยากาศดังภาพที่ 2

(ข)

ภาพที่ 2 การเรียนการสอนที่บูรณาการกับการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคม เรื่อง แนวทางพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 เชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) (Wongwanit, 2005) คำนวณได้โดยใช้สูตร ค่า PNI_{Modified} = (I-D)/D โดย I (Importance) หมายถึง ระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดหรือสภาพที่ควรจะเป็น และ D (Degree of success) หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจะใช้การเรียงค่าดัชนี โดยดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ค่าดัชนีที่มีค่ามากแปลว่า มีความต้องการจำเป็นสูง ที่ต้องได้รับความสนใจในการพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า โดยตั้งเกณฑ์การประเมินไว้ว่า ความต้องการจำเป็นที่มีดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากับหรือมากกว่า 0.30 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นที่ต้องพัฒนา และความต้องการจำเป็น ที่มีดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ถือเป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

6.2 เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content

analysis) แล้วจัดหมวดหมู่ โดยกำหนดประเด็นแล้วพรรณนา พร้อมทั้งแสดงสิ่งที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม มาแสดงข้อมูลไว้เพื่อสนับสนุนข้อมูล

7. อภิปรายผลและจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยให้อยู่ในรูปแบบขององค์ความรู้ที่ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งเผยแพร่บทความวิจัยในวารสารทางวิชาการระดับชาติต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงของชุมชนบ้านไม้ขาว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 ช่วงอายุ 50 - 59 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 สถานภาพสมรส จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 - 14,999 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 มีรายจ่าย

ต่อเดือน 5,000 - 9,999 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 รองลงมา คือ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นครั้งคราว จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 และน้อยที่สุด คือ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 สภาพปัญหา แบ่งออกเป็นด้านความรู้ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งทำให้ไม่สามารถทำบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเอง ด้านทักษะ การขาดการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เนื่องจากไม่มีเวลาในการทำบัญชีอย่างจริงจัง และทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล คือ การที่ประชาชนไม่นิยมทำบัญชี เป็นผลมาจากรายจ่ายไม่สมดุลกับรายรับ แม้จะทำบัญชีครัวเรือนไปแล้ว ก็ยังมีไม่เพียงพอจากการสรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมีค่า PNI_{Modified}

เท่ากับ 0.28 รองลงมา คือ ด้านความรู้ ค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.22 และเมื่อพิจารณาเกณฑ์การประเมินความต้องการจำเป็นต้องพัฒนาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.30 จำนวน 5 รายการ ได้แก่

- 1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ความน่าเชื่อถือ มีความเที่ยงธรรมในการให้ข้อมูลการทำบัญชีครัวเรือน (PNI_{Modified} = 0.33)
 - 1.2 ทักษะการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง (PNI_{Modified} = 0.32)
 - 1.3 ทักษะการบันทึกบัญชีครัวเรือนได้สะดวกและรวดเร็ว (PNI_{Modified} = 0.31)
 - 1.4 ทักษะการทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องโดยใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม (PNI_{Modified} = 0.31)
 - 1.5 ทักษะการสรุปข้อมูลบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน (PNI_{Modified} = 0.31)
- สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงของชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ความต้องการจำเป็น	ค่า PNI _{Modified}	ลำดับ
1. ด้านความรู้	0.22	3
1.1 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนมีความรู้ในการบันทึกรายได้และรายจ่ายประจำวันและประจำเดือนของตนเอง	0.29	(1)
1.2 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนได้	0.29	(1)
1.3 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถนำความรู้จากภาครัฐที่ได้ให้การสนับสนุนไปใช้ในการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	0.29	(3)
2. ด้านทักษะ	0.28	1
2.1 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง	0.32	(1)
2.2 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถทราบขั้นตอนของการบันทึกบัญชีครัวเรือนทั้งรายวันและรายเดือนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้ได้ตัวเลขที่ถูกต้อง	0.31	(2)
2.3 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องโดยใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม	0.31	(2)

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงของชุมชนบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต (ต่อ)

ความต้องการจำเป็น	ค่า PNI _{Modified}	ลำดับ
2.4 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถสรุปข้อมูลบัญชีครัวเรือนในแต่ละเดือนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน	0.31	(2)
3. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล	0.28	1
3.1 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนมีความน่าเชื่อถือ และมีความเที่ยงธรรมในการให้ข้อมูลในการทำบัญชีครัวเรือน	0.33	(1)
3.2 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถแสดงข้อมูลของการทำบัญชีครัวเรือนให้เข้าใจโดยง่ายได้ทันที	0.29	(2)
3.3 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถบันทึกบัญชีครัวเรือน และแสดงเนื้อหาตามความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ	0.29	(2)
3.4 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถใช้ข้อมูลบัญชีครัวเรือนเปรียบเทียบกันได้	0.29	(2)
3.5 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้ทันเวลาที่ต้องการ และถูกต้องตามสมควร	0.29	(2)

2. แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงของชุมชนบ้านไม้ขาว

2.1 ระดับครัวเรือน จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1.1 **ด้านความรู้** อบรมให้ความรู้ด้านบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง โดยประสานงานกับวิทยากรหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่กลุ่มหรือประชาชน

2.1.2 **ด้านทักษะ** สร้างแรงจูงใจให้มีการลงมือปฏิบัติในการจัดทำเอกสารบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงที่ได้จัดบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.1.3 **ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล** ปรับเปลี่ยนทัศนคติสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง ทำให้เกิดการจัดระเบียบการใช้จ่าย และสามารถพึ่งตนเองได้

2.2 ระดับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 **ด้านความรู้** ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ

เมื่อเกิดปัญหา โดยกำหนดให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่กลุ่มที่เริ่มต้นทำบัญชี หรือไม่สามารถทำบัญชีได้ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

2.2.2 **ด้านทักษะ** ติดตามและประเมินผลการจัดทำบัญชีของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2.3 **ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล** เรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถเรียนรู้จากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถทำบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้อง ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เมื่อมีการแบ่งปันความรู้ และใช้ประโยชน์จากความรู้ ย่อมส่งผลให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ร้อยละของครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ร้อยละของครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นปัจจุบัน และร้อยละของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการจัดทำบัญชี เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. **สภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียงของชุมชนบ้านไม้ขาวมากที่สุด** คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ไม่สามารถทำบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นพบว่า ความต้องการจำเป็นที่มากที่สุด คือ ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนมีความรู้ในการบันทึกรายได้และรายจ่ายประจำวันและประจำเดือนของตน สอดคล้องกับที่ Nilmanee, Pongput, Saewong, & Imchongchairak (2015) กล่าวว่า คนส่วนใหญ่รู้จักการจัดทำบัญชีครัวเรือนในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับกับที่ Manokarn (2017) พบปัญหาว่า ครัวเรือนมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนในระยะ 1 - 3 เดือนแรก แล้วหยุดบันทึก เนื่องจากไม่เข้าใจในรูปแบบและวิธีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และในบางครัวเรือนที่ไม่มี การบันทึกบัญชีเลย มีสาเหตุมาจากการไม่เข้าใจวิธีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีผู้ให้คำแนะนำและการจดบันทึกมีความยุ่งยาก ซึ่งแตกต่างจากที่ Ramlugan, Ramdhony, & Poomima (2016) ได้ศึกษาไว้ว่า ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ การคำนวณภาษี และเหตุการณ์สำคัญ เช่น การแต่งงาน การตาย และเกิดมีอิทธิพลต่อการทำบัญชีครัวเรือนของชาวมอริเชียสรองลงมา คือ สภาพปัญหาด้านทักษะ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยการที่ขาดการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นผลมาจากการไม่มีเวลาในการทำบัญชีอย่างจริงจัง และการทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นด้านทักษะ ซึ่งจากค่า PNI Modified พบว่า มากที่สุด ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับที่ Yotasing et al. (2020) พบว่า ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำบัญชีครัวเรือนยุ่งยากและทำให้เสียเวลา ซึ่งสอดคล้องกับที่ Mas, & Mukherjee (2013) ได้กล่าวไว้ว่า การแยกแยะทรัพยากรที่มีอยู่ทำให้บรรลุเป้าหมายในการใช้จ่ายและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อจัดการช่วงเวลาที่ยากลำบาก เช่นเดียวกับกับที่ Day (2010) มีความเห็นว่า วิทยุหนุ่มสาวที่มีทักษะการจัดการทางการเงิน มีโอกาสที่จะมีปัญหาทางการเงินน้อย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาความสามารถในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง และน้อยที่สุด คือ สภาพปัญหาด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ การตัดสินใจที่ดี และการวางแผนการทำบัญชีรายรับรายจ่าย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพบว่า ประชาชนไม่นิยมทำบัญชี เนื่องจากรายจ่ายไม่สมดุลกับรายรับ แม้จะทำบัญชีครัวเรือนแล้ว ก็ยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งทัศนคตินี้ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจเช่นกัน เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมากที่สุด ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนมีความน่าเชื่อถือและชื่อตรงในการให้ข้อมูลเพื่อทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นการเติมเต็มผลการศึกษาวิจัยของ Rant, Horvat, Tominc, & Korošec (2017) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง บัญชีครัวเรือนกรณีอุดหนุนผู้ประกอบการอาชีพอิสระในสโลวีเนียที่ไม่สามารถระบุถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบัญชีของครัวเรือน

2. แนวทางการพัฒนาบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

- 2.1 **ระดับครัวเรือน** จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่
 - 2.1.1 **ด้านความรู้** อบรมให้ความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง โดยประสานงานกับวิทยากรหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้ สอดคล้องกับที่ Alias, Sadique, & Haron (2016) กล่าวว่า การให้การศึกษารื่องบัญชีครัวเรือนสำหรับพลเมืองมาเลเซียจะทำให้เกิดความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจ การได้รับความรู้ความเข้าใจและเทคนิคในการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและความรับผิดชอบของแต่ละครัวเรือน
 - 2.1.2 **ด้านทักษะ** สร้างแรงจูงใจให้มีการลงมือปฏิบัติในการจัดทำเอกสารบัญชีครัวเรือน สอดคล้องกับที่ Karagiorgos, Drogalas, Pazarskis, & Christodoulou (2008) ที่ว่าการบัญชีมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นและส่งเสริมสภาพแวดล้อมของธุรกิจการท่องเที่ยว และ Marin (2015) ได้อธิบายว่า ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องมีมากน้อยเพียงใด
 - 2.1.3 **ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล** ปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน สอดคล้องกับที่ Roska, Martincevic, & Sesar (2018) กล่าวว่า ควรตระหนักถึงความสำคัญของการบัญชี ภาษีอากร และการควบคุมเป็นความต้องการจำเป็นของคนทั่วไป เพื่อปรับปรุงธุรกิจและชีวิตส่วนตัวของพวกเขา

2.2 ส่วนระดับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านความรู้ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา โดยกำหนดให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา สอดคล้องกับที่ Manokam (2017) ให้ศึกษาจากบุคคลต้นแบบซึ่งสามารถสนับสนุนในการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ

2.2.2 ด้านทักษะ ติดตามและประเมินผลการจัดทำบัญชีของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทบทวนแผน แตกต่างกับที่ Lapeyre (2010) กล่าวว่า ชุมชนที่อ่อนแอไม่สามารถรับมือกับความท้าทายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ต้องเผชิญทั้งในด้านการแข่งขัน และการจัดการบัญชีต้นทุน

2.2.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล การเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับที่ Juraevna (2018) กล่าวว่า คุณลักษณะของการทำบัญชีของวิสาหกิจการท่องเที่ยวเป็นการทำบัญชีที่ทันเวลา ทำให้ทราบสถานะ สภาพคล่องของข้อมูล และความสมดุลทางการเงินของกิจการ

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอบรมให้ความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ** หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 จัดทำแผนปฏิบัติการในการฝึกอบรมให้ความรู้บัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

2.2 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

2.3 สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

3. **ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป** ควรศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่

3.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ

การบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

3.2 การรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

3.3 การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลความสำเร็จในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของโครงการวิจัยในครั้งนี้ เกิดขึ้นได้ด้วยการสนับสนุนการวิจัยอย่างดียิ่งจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

References

- Alias, N., Bakar, N. A., Sadique, R. M., & Haron, N. H. (2016). Household Accounting: Road to Economic Resilience. *The Social Sciences Medwell Journals*, 11(20): 4912-4917.
- Day, P. E. (2010). *Household Budget & Managing Debt*. Ohio: Academy of Financial Literacy.
- Juraevna, T. M. (2018). Features of Establishing Accounting Policy in Tourism Enterprises. *Business and Economics Journal*, 9(2): 1-4.
- Karagorgos, T., Drogalas, G., Pazarskis, M., & Christodoulou, P. (2008). *Accounting Systems for Tourism in an International Context*. [Online]. Retrieved April 22, 2019 from https://www.researchgate.net/publication/27385334_Accounting_systems_for_Tourism_in_an_International_Context
- Lapeyre, R. (2010). Community-based Tourism as a Sustainable Solution to Maximize Impacts Locally? The Tsiseb Conservancy Case, Namibia. *Development Southern Africa*, 27(5): 757-772.
- Mai Khao Subdistrict Administrative Organization. (2021). *Tourist Attraction (แหล่งท่องเที่ยว)*. [Online]. Retrieved April 22, 2019 from <http://www.maikhaow.go.th/travel/detail/198>
- Mai Khao Village Community. (2017). *Village Development Report, Mai Khao Village, Thalang District, Phuket Province (รายงานการพัฒนาหมู่บ้าน บ้านไม้ขาว หมู่ 4 อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต)*. Phuket: Mai Khao

- Subdistrict Administrative Organization and Thalung District Community Development Office.
- Manokam, Sathit. (2017). **Developing Household Account Preparation for Self-Reliance in Baan Na Lae Community, Silalang Sub-District, Pua District, Nan Province** (การพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชน บ้านนาแล ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน). Master's dissertation, Maejo University, Chiang Mai, Thailand.
- Marin, D. (2015). Study on the Economic Impact of Tourism and of Agrotourism on Local Communities. **Research Journal of Agricultural Science**, 47(4): 160-163.
- Mas, I., & Mukherjee, P. (2013). **Searching for Metaphors of Household Financial Management**. [Online]. Retrieved December 6, 2020 from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2137494
- Nilmanee, Thunchanok, Pongput, Srisamorn, Saewong, Jutamart, & Imchongchairak, Orapin. (2015). **The Study of Behavior and Factor Problems on Household Accounting of Agriculturist in Prachinburi Province** (การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี). Bangkok: Rajamangala University of Technology Rattanakosin.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). **The National Economic and Social Development Plan, The Twelfth Plan (2017 - 2021)** (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564). Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). **National Strategy (2018 - 2037)** (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580). Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.
- Phillip, E. (2010). **Household Budget & Managing Debt** (2nd ed). Arisona: Academy of Financial Literacy.
- Ramlugan, V., Ramdhony, D., & Poornima, B. (2016). An Evaluation of Household Accounting in Mauritius. **International Journal of Accounting and Financial Reporting**, 6(2): 62-76.
- Rant, D., Horvat, R., Tominc, P., & Korošec, B. (2017). Household Accounting – A Case of Subsidised Self-Employed Entrepreneurs in Slovenia. **Nase Gospodarstvo/ Our Economy**, 63(2): 32-41.
- Roska, V., Martincevic, I., & Sesar, V. (2018). Accounting Education for Better Employment - Case Study in Croatia. In **28th International Scientific Conference on Economic and Social Development**, (pp. 312-330). Varazdin: Varazdin Development and Entrepreneurship Agency (VADEA).
- Ruengsinpinya, Pathra. (2012). Home Accounting (บัญชีครัวเรือนเรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมมองข้าม). **MIS Journal of Naresuan University**, 7(1): 20-28.
- Sarobol, Sinth. (2003). **Community Based Tourism: Concept and Experience in Northern Thailand** (การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ). Chiang Mai: Wanida Press.
- Wallace, W. H. (2014). **Household Accounting**. New York: The Palmer Series Commercial.
- Wongwanit, Suwimon. (2005). **Needs Assessment Research** (การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Yotasing et al. (2020). **The Study of Behavior and Problems of Household Accounting of The Sufficiency Economy Philosophy : Case Study in Baan Khaonoi Community, Phrathat Bang Phuan Sub-district, Muang District, Nongkhai Province** (การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือน ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเก่าน้อย ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย). [Online]. Retrieved December 6, 2020 from <https://ms.udru.ac.th/ACresearch/assetspdf/20200425102905.pdf>